

Utbildningsnämnden

Frågor om fritidshem i Nacka

Förslag till beslut

Informationen noteras till protokollet.

Sammanfattning

1. Andelen elever per anställd är jämförbar med Stockholms län och med riket. Antalet elever per anställd är dock nästan dubbelt så hög bland enskilda utförare som för riket och samtliga kommuner.
2. Gruppstorlekarna i Nacka är större än jämfört med riket och Stockholms län.
3. Andelen anställda med pedagogisk högskoleutbildning är högre i Nacka jämfört med Stockholms län oavsett huvudman. Men andelen utbildade är betydligt lägre för kommunala fritidshem än jämfört med riket, men jämförbar med nivån i Stockholms län. För enskilda verksamheter är andelen utbildade jämförbar med övriga.

Föräldrar i Nacka har överlag en positiv inställning till fritidshemmens verksamhet.

Ärendet

Gunnel Nyman Gräff ställde frågor om fritidshemmen i Nacka vid Utbildningsnämndens sammanträde i december. Frågan gällde fritidshemmens personaltäthet, gruppstorlekar och om personalen har utbildning.

Fritidshem är en pedagogisk gruppverksamhet för elever från 6 års ålder till och med vårterminen de år då de fyller 13 år. Uppgiften är att komplettera utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan m.fl. skolformer, samt erbjuda elever en meningsfull fritid och rekreation. Samtidigt ska fritidshemmet vara organiserat så att det möjliggör för föräldrar att förvärvsarbeta eller studera.

Fritidshemmet kompletterar skolan på två sätt:

- Tidsmässigt genom att ta emot elever under den del av dagen då de inte vistas i skolan och under loven.

■ Innehållsmässigt genom att ge eleverna delvis andra erfarenheter och kunskaper än de normalt får i skolan. Tillsammans bör skola och fritidshem bidra till elevernas allsidiga utveckling och lärande.

Vad styr fritidshem?

Fritidshemmet styrs av skollagen (kapitel 1-6 samt 14). Dessutom ska fritidshemmet tillämpa del 1 och 2 av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet från 2011. Fritidshem vid specialskolor och sameskolor ska tillämpa specialskolans respektive sameskolans läroplaner från 2011.

Skolinspektionen granskade 77 fritidshem över hela Sverige och publicerade en rapport 2010 (Skolinspektionen 2010:3). Skolinspektionen kritiserade huvudmännen för att fritidshemmen inte arbetade tillräckligt systematiskt med sina uppgifter. Verksamheten vdi de granskade enheterna hade en karaktär av att vara oplanerad och genomföras rutinemässigt, enligt inspektionen. Fritidshemmens pedagogiska uppdrag diskuteras sällan och personalen diskuterar hellre skolans pedagogiska uppdrag än fritidshemmens. Skolinspektionen bedömde därför att med sådana brister lever inte fritidshemmen upp till sitt uppdrag att fånga upp och stödja skolans uppdrag.

Nackas fritidshem ingick inte i granskningen.

Statistik om fritidshem

Nedan följer uppgifter ur Skolverkets databas om jämförelsetal för fritidshem. Uppgifterna visar på skillnader mellan Nacka, Stockholms län och riket samt mellan Valfärd skola och enskilda utförare.

Antalet elever per avdelning är lägre i Nacka än i Stockholms län men högre än i resten av riket och samtliga kommuner. Uppdelat på kommunala och enskilda utförare är skillnaden relativt stor. Skillnaden för de enskilda utförarna är påtaglig jämfört med uppgifterna för riket och Stockholms län, men det är viktigt att komma ihåg att siffrorna redovisar genomsnitt och att variationer förmodligen finns.

Tabell 1 - Elever

Variabler	Nacka [0182]	Samtliga kommuner	Stockholms län [01]	Riket totalt
	2012	2012	2012	2012
Barn 6-12 år, antal i kommunen 15/10	9299	730560	174280	730560
Elever 10-12 år, andel (%) i enskild regi av befolkningen	4,7	2,6	3,9	2,6
Elever totalt, andel (%) i enskild regi	20,2	11	17,5	11
Elevgrupp, antal elever per avdelning	46,8	40,1	49,7	40,1
Elevgrupp, antal elever per avdelning, enskild regi	58,3	41,7	47,1	41,7
Elevgrupp, antal elever per avdelning, kommunal regi	44,6	39,9	50,2	39,9

Tabell 2 - Personal

Variabler	Nacka [0182]	Samtliga kommuner	Stockholms län [01]	Riket totalt
	2012	2012	2012	2012
Anställda, andel (%) årsarbetare med ped. högskoleutb.	34	54	29	54
Anställda, andel (%) årsarbetare med ped. högskoleutb., enskild regi	29	30	20	30
Anställda, andel (%) årsarbetare med ped. högskoleutb., kommunal regi	35	56	31	56
Personaltäthet, antal elever per anställd	14,9	12,4	12,7	12,4
Personaltäthet, antal elever per anställd, enskild regi	23,1	12,5	12,5	12,5
Personaltäthet, antal elever per anställd, kommunal regi	13,7	12,4	12,8	12,4

Andelen elever per anställd är jämförbar med Stockholms län och med riket. Antalet elever per anställd är dock nästan dubbelt så hög bland enskilda utförare som för riket och samtliga kommuner.

Gruppstorlekarna i Nacka är större än jämfört med riket och Stockholms län. Andelen anställda med pedagogisk högskoleutbildning är högre i Nacka jämfört med Stockholms län oavsett huvudman.

Men andelen utbildade är betydligt lägre för kommunala fritidshem än jämfört med riket, men jämförbar med nivån i Stockholms län. För enskilda verksamheter är andelen utbildade jämförbar med övriga.

Uppgifter i Nacka om fritidshem

Resultaten i kundenkäten 2013 gav en hög nöjdhet bland föräldrar till elever i årskurs 2 med fritidshemmen – 89 procent. Nöjdheten har varierat något över åren men har legat tydligt över 80 procent sedan 2005, utom året 2007 då nöjdheten sjönk till 79 procent.

Medarbetarna på fritids har överlag en positiv bild av fritidshemmen. Genomsnittet hamnar lägre när det gäller möjligheten att dokumentera elevernas lärande och arbetet med övergångar och samverkan. Genomsnittet för stimulerande lärande ligger på 83 procent för medarbetarna och 90 procent för föräldrarna. Personalen på fritidshemmen har dock en högre uppfattning om ansvar och inflytande för eleverna (79 procent) än föräldrarna (70 procent). Föräldrarna har en mycket positiv bild (90 procent) av skolläringens ansvar för fritidshemmen medan däremot personalen är mer tveksam i genomsnitt till skolläringens förmåga att hålla sig informerad om verksamheten (63 procent).

Det är ovanligt att fritidshemmen nämns i kvalitetsanalyserna. Under hösten 2013 observerades Sågtorpsskolan och observatörerna tog särskilt upp fritidsverksamheten. Observatörerna ansåg att fritidshemmet är väl integrerat i skolans verksamhet och utformad i enlighet med gällande styrdokument.

Fjäderspristagare

Två nyare utvecklingsartiklar om Fjädern bör också nämnas som exempel på utvecklingsarbeten som har genomförts i Nacka. Det finns även äldre artiklar men de här belönades 2013 och 2012 och har fått stor uppmärksamhet utanför Nacka.

Stina Hedlund och Linnea Malmsten – IKT på fritidshemmet (Sågtorpskolan). *Under läsåret 2010/2011 har vi på Sågtorpskolornas fritidshem använt oss av IKT i vårt dagliga arbete. Det har skett genom elevernas egna val då vi vuxna deltar aktivt i de spelsajter eleverna väljer att använda. Vi har startat fritidsbloggen där elever och pedagoger publicerar dokumentation från verksamheten. Genom att eleverna använder datorer och digitalkamera som redskap introducerar vi mediernas funktion i samhället samt meningsproduktioner.*

Michael Wetterblad – Leken som grogrund för lärande (Älta skola)

Under arbetets gång har vi satt på oss lekglasögonen. Vi har reflekterat över leken och lekens betydelse med utgångspunkt i teori och praktik. Resultatet blev utvecklade mål och verksamhetsplaner, bättre lekmiljöer och större kunskap om hur personalen kan stödja barnen i sin lekutveckling och en ny och förbättrad rast- och lekverksamhet. Dessutom har vi förstärkt vår yrkesroll och jobbet har blivit både roligare och intressantare. Barnens lek har kommit i fokus och vi ser att leken är en stor och viktig del av vårt yrkeskunnande.

Per Gunnar Rosengren
Utbildningsexpert